

Sygn. akt IV CZ 99/17

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Zakładu Produkcyjno-Handlowego C. i Wspólnicy Spółki
Jawnej w S.

przeciwko Z. K. i M. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 stycznia 2018 r.,

zażalenia pozwanych

na postanowienie Sądu Okręgowego w B.

z dnia 29 września 2017 r.,

1) oddala zażalenie;

**2) oddala wniosek pełnomocnika z urzędu pozwanych
o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej
w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 22 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w B. odrzucił zażalenie pozwanych na postanowienie Sądu Rejonowego w S. z dnia 16 maja 2016 r. o odrzuceniu ich apelacji. Pozwani wnieśli zażalenie na wskazane postanowienie Sądu Okręgowego. Ustanowiony dla pozwanych pełnomocnik z urzędu pomimo doręczenia wydanego orzeczenia nie wniósł zażalenia. Sąd Okręgowy stwierdził, że skoro w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, stosownie do art. 87¹ § 1 k.p.c., obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, to niedochowanie tego wymagania doprowadziło do odrzucenia zażalenia postanowieniem z dnia 29 września 2017 r.

Pełnomocnik pozwanych w zażaleniu zarzucił, że niewniesienie przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 22 listopada 2016 r. było uzasadnione, skoro zażalenia w przepisanej ustawą terminie złożyli osobiście pozwani. Nie było zatem podstaw do dublowania środków odwoławczych. Zaznaczył, że Sąd Okręgowy podjął czynności odnoszące się do tych zażaleń, wzywając pełnomocnika do uzupełnienia ich braków poprzez podpisanie tych pism i uregulowanie opłaty sądowej. W tej sytuacji doręczenie ustanowionemu pełnomocnikowi postanowienia z dnia 22 listopada było zbędne. Domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia i zasądzenia na rzecz pozwanych kosztów postępowania albo przyznania mu od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwany.

Sąd najwyższy zważył, co następuje:

Z przepisu art. 87¹ § 1 k.p.c. wynika, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, jak i w odniesieniu do czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji, obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, jeżeli nie zachodzą wyjątki przewidziane w § 2 i 3 i sprawa nie dotyczy własności przemysłowej. W postępowaniu przed Sądem Najwyższym zdolność strony do podejmowania przez nią osobiście czynności procesowych jest wyłączona. Oznacza to, że czynności samej strony lub pełnomocnika niebędącego

adwokatem lub radcą prawnym albo rzecznikiem patentowym są bezskuteczne. Objęte przymusem zażalenie, wniesione osobiście przez stronę pozbawioną zdolności postulacyjnej jest dotknięte brakiem nieusuwalnym, co powoduje konieczność jego odrzucenia, jako niedopuszczalnego, bez wzywania do uzupełnienia tego braku na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398²¹ i art. 373 w zw. z art. 370 k.p.c.

Zgodnie z art. 124 § 2 k.p.c., po ustanowieniu dla strony, adwokata lub radcy prawnego na jej wniosek, zgłoszony przed upływem terminu do wniesienia zażalenia, dla którego sporządzenia ustawa wymaga zastępstwa prawnego przez te osoby, sąd z urzędu doręcza ustanowionemu pełnomocnikowi postanowienie z uzasadnieniem. Termin do wniesienia zażalenia (art. 394 § 2 k.p.c.) biegnie od dnia doręczenia pełnomocnikowi postanowienia. W ten sposób interes strony jest chroniony przed skutkami naruszenia art. 87¹ k.p.c. Powinnością tego pełnomocnika było sporządzenie zażalenia spełniającego ustawowe wymagania. Braki zażaleń wniesionych osobiście przez pozwanych nie mogły być „uzupełnione”, w tym także przez podpisanie ich przez pełnomocnika. Nie ma podstaw do uznania, że takie pisma mogłyby być traktowane jako sporządzone przez ustanowionego pełnomocnika. Omyłkowe udzielenie profesjonalnemu pełnomocnikowi błędnego i zbędnego pouczenia nie może zwolnić go od dostosowania swoich czynności do wymagań wynikających z jednoznacznych norm prawnych, do jakich należy art. 87¹ § 1 i art. 124 § 2 k.p.c. Utrzymywanie przez pełnomocnika pozwanych, że nie było potrzeby sporządzania drugiego zażalenia jest pozbawione racji, jako nieuwzględniające rzeczywistych następstw wniesienia osobiście przez stronę zażalenia, z pominięciem nakazu wynikającego z art. 87¹ § 1 k.p.c.

Z tych względów niezawierające uzasadnionych podstaw zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

Zgodnie z przepisem art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2017 r., poz. 1870), koszty pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu ponosi Skarb Państwa. Szczegółowe zasady ponoszenia tych kosztów, z uwzględnieniem sposobu ich ustalania, wydatków stanowiących podstawę ustalania oraz maksymalnej wysokości opłat za

udzieloną pomoc określone zostały w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez radcę prawnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1715). Ratio legis ustanowionego przymusu adwokacko - radcowskiego ma na celu zapewnienie złożenia środka odwoławczego, który odpowiada ustawowym wymaganiom i jest wynikiem dochowania staranności, jakiej można wymagać od profesjonalisty. Przedstawione przepisy ustawy o radcach prawnych i rozporządzenia w sprawie ponoszenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej uzależniają przyznanie wynagrodzenia od „udzielenia pomocy prawnej” przez wypełnienie co najmniej podstawowych wymagań stawianych przez prawo dla tej pomocy - w niniejszej sprawie wniesienia zażalenia spełniającego elementarne wymagania. Przyjęte zostało w orzecznictwie, że samo świadczenie pomocy prawnej z urzędu nie jest wystarczającą podstawą otrzymania wynagrodzenia z tego tytułu. Adwokatowi (radcy prawnemu) nie przysługują koszty „pomocy prawnej” udzielonej stronie z uchybieniem podstawowym zasadom staranności i profesjonalizmu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSNC 2008, nr 3, poz. 41; z dnia 21 lipca 2011 r., V CZ 60/11, niepubl.; z dnia z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, OSNC 2015, nr 7–8; z dnia 27 sierpnia 2014 r., III CNP 5/14, niepubl.; z dnia 19 listopada 2014 r., III CSK 280/14, niepubl.; z dnia 29 kwietnia 2015 r., III CNP 2/15, niepubl.). Wyrażone w nich trafne poglądy mają zastosowanie także w odniesieniu do pomocy prawnej dotyczącej złożenia zażalenia.

Uregulowanie art. 87¹ § 1 k.p.c. wprowadzone zostało ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 172, poz. 1804) i obowiązuje od dnia 5 lutego 2005 r. Z kolei art. 124 § 2 k.p.c. ma moc wiążącą od dnia 19 kwietnia 2010 r., od czasu wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 7, poz. 45). Obydwa uregulowania były przedmiotem licznych wypowiedzi w orzecznictwie Sądu Najwyższego i piśmiennictwie prawniczym. Nie można zatem uznać, że mogłyby w dalszym ciągu stwarzać podstawowe problemy w procesie ich stosowania. Niesporządzenie przez ustanowionego dla strony pozwanej

pełnomocnika zażalenia, a następnie zaskarżenie postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 29 września 2017 r. bez podania jakiegokolwiek podstawy prawnej i argumentacji prawnej, a także utrzymywania w dalszym ciągu, że nie miał obowiązku wniesienia zażalenia, bo dokonali tego pozwani nie, może być uznane za „udzielenie pomocy prawnej” w rozumieniu prowadzącym do przyznania kosztów tej pomocy.

Wniosek pełnomocnika pozwanych jako bezzasadny podlegał oddaleniu, wobec braku podstaw do zastosowania art. 22³ § 1 i § 2 rozp. z dnia 3 października 2016 r.

kc

jw